

відповідає визначенню «пам'ятка» Convention Світової Спадщини як архітектурний твір видатного універсального значення для мистецтва, науки і культури.

Г.Н. Ушаков,

*кандидат архітектури, доцент Київського національного університету
будівництва і архітектури*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ СУЧАСНИХ МАЙСТРІВ БІОМОРФІЗМУ

Біоморфізм – це напрям, що відтворює складність природних форм, розвиває ці принципи формоутворення, застосовуючи динамічні поверхні та структури. Ця морфологія є альтернативною гілкою розвитку в архітектурному та дизайнерському проектуванні по відношенню до напрямку, що оперує базовими геометричними тілами, поверхнями, фігурами, регулярними каркасами та масивами упорядкованих елементів. Так само альтернативною виглядають біоморфні об'єкти порівняно з різноманітними підходами, що використовують декоративні елементи (традиційні чи новітні).

Передумовами формування біоморфізму початку ХХІ ст. є: експресіонізм, творчість А. Гауді та Ф. Отто, біонічні об'єкти напряму органічної архітектури, аморфний деконструктивізм, досягнення біоніки, будівельних технологій та засобів комп'ютерного проектування, біонічний підхід в промисловому дизайні.

Біоморфізм, що надзвичайно потужно набирає популярність в світовій архітектурі та дизайні, що показала до речі всесвітня виставка ЕХРО 2010 у Шанхаї, є вже досить різноманітним комплексом методів, прийомів та авторських підходів. На рівні узагальнення можна виділити, наприклад, значну відмінність підходу, що виявляє біоморфні якості поверхонь та підходу, де основою художнього образу та несучої конструкції є біоморфна структура, що є відкритим каркасом складної та виразної форми.

Біоморфні каркаси створюються на основі форм скелетів організмів, рослинних розгалужень, органогенних сіток та решіток на мікроскопічному рівні. Застосовується й абстраговане формування композицій за загальними природними принципами чи асоціативними образами.

Надзвичайної досконалості у створенні таких біокаркасних композицій досяг Санть'яго Калатрава. Він застосовує складну сукупність груп лінійних елементів, форми яких ритмічно змінюються, утворюючи потужну динаміку. Яскравими прикладами є: музей мистецтв в Мілуокі, США, 2001 р.; споруди комплексу «Місто мистецтв та наук» у Валенсії, Іспанія. Також наведемо такі приклади структурного біоморфізму: будівля Національного олімпійського стадіону в Пекіні, Китай, 2008 р., архітектори Жак Херцог та П'єр де Мерон;

Центр моди та дизайну в Парижі, 2008 р., архітектори Домінік Якоб та Брендан Макфарлейн.

Формування композиції на основі біоморфної поверхні на сьогодні застосовується ширше, ніж біоморфна структура. При утворенні композицій на основі біоморфних поверхонь є чимало виразних методичних прийомів, що суттєво розширюють можливості традиційної абстрактної об'ємно-просторової композиції. Є приклади створення складного об'єкту на основі суцільної біоморфної поверхні, що має різноманітну зміну кривизни та не має чітких ребер між елементами. Це обтічна форма, елементи якої максимально інтегровані. Додатковим ускладненням такої композиції є застосування різних матеріалів та колористики окремих ділянок (наприклад, локальне застосування, суперграфічне зображення, локальне інтегроване освітлення). Наступним кроком ускладнення та підвищення виразності є застосування різноманітних отворів в цій суцільній поверхні. Іншим методичним прийомом, що дає більш гострі композиційні ефекти, є утворення безперервних (замкнених) або складних ребер зазвичай змінної криволінійної форми. Ці лінії не є паралельними, однак візуально об'єднуються та підкреслюють загальні напрями динаміки форми.

Надзвичайно виразними прикладами застосування біоморфних поверхонь є роботи Захі Хадід: проект Центру мистецтв в Абу-Дабі, ОАЕ, 2006 р.; проект Середземноморського центру культури Нураге та сучасного мистецтва в Каль'ярі, Італія, 2006 р.; проект Комерційного центру Jesolo Magica, Джезоло, Італія, 2009 р.; проект Комплексу Cairo Expo City, Каїр, Єгипет, 2009.

Також наведемо проект Музею сучасного мистецтва Близького Сходу в Дубаї, ОАЕ, 2008 р., архітектори Бен ван Беркель та Каролін Бос (UNStudio).

В напрямі біоморфізму також активно працюють: В. де Прикс, Х. Рашид (Asymptote), Л. Спайброк (NOX), М. Фуксас, група LAVA, група Magma Architecture, група MVRDV та ін.

Серед головних переваг та особливостей біоморфізму, що лежать в основі потужного розвитку цього напрямку, – особливості сприйняття та усвідомлення подібних форм як у природі, так і у мистецтві, дизайні й архітектурі. Це сприйняття набуває динаміки навіть з фіксованого ракурсу. Погляд починає зацікавлено блукати складно організованою формою, і образ в уяві формується також динамічний та виразний. Це не фасадна архітектура. Скоріше це – скульптурна архітектура, де форма відкривається безперервно, де зовнішній простір перетікає у внутрішній простір, затуваючи зацікавлений погляд.

Біоморфізм в подальшому розвитку має тенденцію до синтезу з іншими напрямами сучасної архітектури. При цьому найбільш потужним може стати екологічний біоморфізм.